

Uitvoering hielprik (deel 2)

Vragen en Antwoorden

(zie ook de e-learning voor hielprikscreeners)

Vragen en antwoorden

Op hoeveel ziektes wordt gescreend?

Het aantal ziektes waarop wordt gescreend bedroeg in 2017: 19 ziektes. Dit aantal wordt in de loop van de jaren uitgebreid. Daarnaast kunnen nevenbevindingen in de screening worden gevonden.

Op welke ziektes wordt gescreend?

Op de website www.rivm.nl/hielprik kunnen ouders vinden op welke ziektes gescreend wordt.

Waarom wordt de hiel niet schoon gemaakt met alcohol?

Als de hielprik buiten het ziekenhuis plaatsvindt (bijv. thuis), dan is ontsmetting van de hiel niet nodig. Als de hielprik plaatsvindt in het ziekenhuis, wordt de plaats waar de hielprik zal worden verricht wel eerst ontsmet (vervolgens het hielkje goed aan de lucht drogen).

Waarom wordt juist in de hiel geprikt?

In de hiel zitten veel haarvaatjes. Het is gemakkelijk en veilig om door middel van een hielprik uit de hiel voldoende bloed te halen voor de hielprikkaart. Op deze manier hoeft er niet in een bloedvat geprikt te worden. De vinger van een baby is nog te klein voor een vingerprik.

Waar kan ik bloed afnemen als beide voetjes in het gips zitten?

Als de hielprik in de hiel onmogelijk is, bijvoorbeeld omdat beide voetjes zijn ingegipst, wordt uitgeweken naar een ander lichaamsdeel, bijvoorbeeld de ader op de handrug. Dan voert een huisarts of een arts of verpleegkundige in het ziekenhuis de hielprik uit. Vermeld een afwijkende plaats van bloedafname op de hielprikkaart.

LET OP: bloedafname uit de hiel tijdens de gipswissel wordt absoluut afgeraden i.v.m. risico op nabloeding en infectie.

Is de hielprik pijnlijk voor baby's?

Ja, de hielprik kan even pijn doen. Het kan zijn dat de baby gaat huilen. De ouders kunnen de baby troosten door hem/haar tegen zich aan te leggen en af te leiden.

Welk advies geef je aan ouders om de kortdurende pijn van de hielprik te verminderen?

De hielprik geeft kortdurend een acute pijsensatie. Het kind ervaart minder pijn wanneer het kind dicht tegen de ouder aanligt en wordt afgeleid met geruststellende woordjes. Het geven van borstvoeding vermindert de pijn van de hielprik, maar is in de praktijk niet altijd mogelijk. Datzelfde geldt voor het geven van suikerwater. In het ziekenhuis kunnen de daar gebruikelijke pijnreducerende maatregelen toegepast worden. Pijnstillende pasta's/crèmes, zoals Emla-crème zijn **niet toegestaan**, vanwege mogelijke invloeden op de laboratoriumanalyses.

Mag ik bloed gebruiken van een venapunctie?

Bloed voor de hielprikscreening is bij voorkeur afkomstig van een hielprik. Als dit niet mogelijk is kan bloed uit een (handrugvene of navellijn) gebruikt worden. Vermeld dan op de hielprikkaart hoe het bloed verkregen is.

Let op: breng het veneuze bloed rechtstreeks aan op het filterpapier en vang het niet eerst op in een buisje of glazen capillair.

Mag ik een capillair gebruiken of het bloed eerst opvangen in een buisje?

Nee, dat mag niet.

Waarom is het belangrijk om zo weinig mogelijk te stuwen?

Het melken van of knippen in de hiel kan leiden tot bloedaafbraak en tot het vermengen met andere weefselvloeistoffen. Dit kan het bloedonderzoek verstoren.

Mag een gaasje gebruikt worden om het wondje van de hielprik open te houden?

Soms wordt door screeners een gaasje gebruikt om kleine bloedstolsels in het wondje van de hielprik weg te vegen en zo de bloedafname te bevorderen. Mag dat? Er zijn geen wetenschappelijke argumenten om het gebruik van een gaasje te verbieden of juist aan te raden. De belangrijkste factor voor een goede bloedafname is een goede temperatuur van het voetje: dus zorg dat het voetje goed warm is.

Waarom moet het hielkje warm zijn?

Warme voetjes bevorderen de doorbloeding van de hiel en geven een betere kwaliteit van de bloedafname.

Waarom mag het filtreerpapier niet in aanraking komen met de huid van het kind?

Het filtreerpapier mag niet met de huid van het kind in aanraking komen om verontreiniging van het bloed met verzorgingsmiddelen te voorkomen. Dit kan het bloedonderzoek verstoren.

Waarom moet soms voor de tweede keer een hielprik afgenomen worden?

Soms is de hoeveelheid afgenomen bloed te weinig voor het onderzoek in het laboratorium. Ook komt het voor dat de kwaliteit van de bloedvlekken onvoldoende is, bijvoorbeeld omdat er bloed over bloed is aangebracht op de kaart. Dan wordt de hielprik opnieuw uitgevoerd. Voor de uitslag hiervan geldt ook: geen bericht is goed bericht.

Het kan ook gebeuren dat er na het onderzoek in het laboratorium nog geen conclusie mogelijk is. Dan is een tweede hielprik nodig. De uitslag van deze tweede hielprik is na een week bekend. Hierover krijgen de ouders altijd bericht, ook als de uitslag goed is.

Als een kind een bloedtransfusie met rode bloedcellen (erytrocyten) heeft gehad dan moet de hielprik na 3 maanden nog een keer over gedaan worden i.v.m. het onderzoek naar erfelijke bloedarmoede.

Als een herhaalde 1e hielprik of 2e hielprik nodig is, ontvangt de screener daarvoor op het juiste moment de opdracht van het RIVM.

Wat gebeurt er als de uitslag afwijkend is?

Als de uitslag van het bloedonderzoek niet goed is (afwijkend), dan horen de ouders dit van de huisarts. De huisarts verwijst het kind door naar een kinderarts.

Hoe vaak komt het voor dat de uitslag afwijkend is?

Bij ongeveer 4 op de 1000 kinderen is de uitslag van de screening niet goed en is vervolgonderzoek nodig door een kinderarts.

Als de uitslag van de screening afwijkend is, heeft een kind de ziekte dan ook?

Dat is op dat moment nog niet zeker. Om erachter te komen of een kind de ziekte echt heeft, is verder onderzoek nodig. Dat wordt gedaan door een kinderarts.

Als de hielprikuitslag goed is, is een kind dan gezond?

Met de hielprik wordt momenteel (anno 2018) gekeken naar een beperkt aantal ziektes. Een goede uitslag is dus geen garantie dat er niets aan de hand is met een kind. Twijfelen ouders over de gezondheid van hun kind? Adviseer ze dan contact op te nemen met hun huisarts.

Geeft de hielprik 100% zekerheid?

Er is een kans dat de uitslag van de hielprik afwijkend is, terwijl uit onderzoek in het ziekenhuis blijkt dat het kind de ziekte niet heeft. Dit kan helaas niet voorkomen worden. Ook is er een kleine kans dat de uitslag van de hielprik niet afwijkend is, terwijl het kind wel één van de ziektes heeft.

De hielprikuitslag is het meest betrouwbaar als deze in de eerste week na de geboorte wordt uitgevoerd. Met de hielprik wordt gekeken naar een beperkt aantal ziektes. Een goede uitslag is dus geen garantie dat er niets aan de hand is met het kind. Twijfelen de ouders aan de gezondheid van hun kind? Laat ze dan contact opnemen met hun huisarts.

Wat gebeurt er met restantbloed?

Het restantbloed wordt opgeslagen. Eerst bij het regionale laboratorium; daarna bij het centrale screeningslaboratorium in Bilthoven. Na 5 jaar wordt het restantbloed vernietigd.

Het 1e jaar wordt restantbloed gebruikt voor de kwaliteitsborging van de hielprik screening. Daarna wordt restantbloed gebruikt voor anoniem wetenschappelijk onderzoek, zoals onderzoek in het kader van de komende uitbreiding van de hielprik. Voor niet-anoniem wetenschappelijk onderzoek (onderzoek dat herleidbaar is tot een bepaald kind) moet apart toestemming aan ouders worden gevraagd.

Wanneer ouders bezwaar hebben tegen het bewaren van het hielprikbloed van hun kind voor anoniem wetenschappelijk onderzoek dan wordt het hielprikbloed na 1 jaar vernietigd. De screener geeft dit aan op de hielprikaart en laat de ouder een paraaf zetten.

Wanneer een kinderarts het restantbloed van de hielprik wil gebruiken voor diagnostisch onderzoek bij een kind, dan kan het restantbloed, met toestemming van ouders door de kinderarts worden opgevraagd.

Wanneer ouders hebben aangegeven dat zij bezwaar hebben tegen het bewaren van het hielprikbloed, dan is het restantbloed na 1 jaar niet meer beschikbaar.

Wat kost de hielprik?

De hielprik en het bloedonderzoek kost de ouders geen geld. Als het kind verwezen moet worden naar de kinderarts, dan worden de kosten hiervan betaald door de zorgverzekeraar. Het eigen risico geldt niet voor kinderen die jonger zijn dan 18 jaar.

Het eigen risico geldt wel voor eventueel onderzoek van ouders n.a.v. de hielprikverwijzing.

Wat betekent 'drager zijn van sikkelcelziekte'?

De hielprik is bedoeld om zieke kinderen op te sporen. Uit de hielprik kan echter ook blijken dat een kind drager is van sikkelcelziekte. Een kind heeft dan de ziekte niet. Als uit de hielprik blijkt dat een kind drager is, dan is één ouder drager of zijn beide ouders drager van sikkelcelziekte. Als uit bloedonderzoek blijkt dat beide ouders drager zijn, dan is bij iedere volgende zwangerschap de kans op een ziek kind: 25%.

Als een kind drager is van sikkelcelziekte kunnen ook andere kinderen en familieleden drager zijn. Wanneer ouders geen informatie over dragerschap van sikkelcelziekte willen ontvangen, dan kunnen ouders dit kenbaar maken. De screener registreert dit bezwaar op de hielprikaart en vraagt aan de ouder een paraaf te zetten. De hielprik vindt alle dragers van sikkelcelziekte.

U herkent de bevolkingsonderzoeken aan dit logo:

bevolkingsonderzoek

Dit is een uitgave van:

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
Centrum voor Bevolkingsonderzoek | Postbak 49
Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

www.rivm.nl

Januari 2018

De zorg voor morgen begint vandaag

Disclaimer

Deze folder is een uitgave van het RIVM, en is tot stand gekomen met de medewerking van ouders en deskundigen uit betrokken beroepsgroepen en organisaties. Het RIVM besteedt uiterste zorg aan actuele, toegankelijke, correcte en complete informatie. Aan de inhoud van deze folder kunnen echter geen rechten worden ontleend.